

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 92/05-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. mája 2005 predbežne prerokoval sťažnosť P. L., t. č. vo výkone trestu odňatia slobody, vo veci namietaného porušenia práv podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) a čl. 17 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 1 T 25/02 zo 16. januára 2004 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 To 31/2004 z 10. júna 2004 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. L. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. novembra 2004 doručená sťažnosť P. L., t. č. vo výkone trestu odňatia slobody (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich práv podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) a čl. 17 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 1 T 25/02 zo 16. januára 2004 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 To 31/2004 z 10. júna 2004.

Z obsahu sťažnosti vyplývajú nasledovné relevantné skutočnosti: «Podstata problému sťažovateľa spočíva v tom, že vyhľadával ľudí, ktorí neúmyselne alebo úmyselne zabili iného človeka alebo tak robia za odmenu. Aby sa dozvedel naozaj objektívne informácie o vnútornom svete týchto ľudí a vrahov, vystupoval istý čas ako „záujemca“ o ich služby, aby sa neskôr od nich odpútal a spracoval získané informácie (viď. neúplný rukopis knihy doložený v spisoch).

(...) Jediný „dôkaz“ nasvedčujúci úmysel najat' vraha je iba posledný mail sťažovateľa agentovi K., kde sú skutočne uvedené identifikačné údaje poškodeného. Avšak tento jediný „usvedčujúci“ krok sťažovateľ odôvodňuje pokynmi (ktoré asi nesprávne pochopil) policajta, ktorému svoje konanie nahlásil ešte pred odovzdaním odmeny. Samotné odovzdanie odmeny sa však uskutočnilo až na mnohonásobné naliehanie agenta K. (agent N. „úspešný“ nebol) z dôvodu strachu a v snahe zbaviť sa dotieravého „vraha“, ale bez odovzdania identifikačných údajov – čo potvrdzujú aj spisy (...).

Jediný „dôkaz“ viny sťažovateľa teda iba naznačuje, ale nedokazuje úmysel vraždiť. Nenašiel sa totiž presvedčivý dôkaz neexistencie takéhoto policajta, pretože ho nehľadali na predpokladanom mieste a dodatočne (pre dlhé uplynuté obdobie) ho už tiež nie je možné nájsť. Iba predpokladať jeho neexistenciu (na dôkaze viny) nestačí. Samotné podozrivé správanie a „zvláštne“ záujmy sťažovateľa sa logicky, súvisle, dokázateľne a bez rozporov vysvetlili. Súbor tzv. dôkazov je možné interpretovať aj v prospech sťažovateľa (viď. záverečná reč s prílohou). Napriek tomu porušiteľ vyprodukoval alternatívu viny. (...)

K porušeniu práv došlo nenáležitým zistením skutkového stavu a okolností svedčiacich v prospech sťažovateľa, čím sa bez možnosti nápravy nezabezpečil jediný priamy dôkaz neviny. (...)

Porušovateľ v odvolacom konaní (Najvyšší súd SR) tiež nevyhovel žiadosti sťažovateľa o preverenia jeho tvrdenia s odôvodnením, že ide o účelovú obhajobu sťažovateľa a potvrdil rozhodnutie Krajského súdu BA I o vine. (...)

Porušovateľ uprel sťažovateľovi právo na spravodlivé súdne konanie v zmysle Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. (...)

Porušený bol: čl. 6, odst. 1 – Každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná a čl. 6, odst. 3 písm. d) – Každý kto je obvinený z trestného činu, má právo (...)

dosiahnuť predvolanie svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok ako svedkov proti sebe. (...)

Právo na spravodlivé súdne konanie bolo porušené tým, že bol porušený § 2, odst. 5 Trestného poriadku (porušením základnej zásady trestného konania nezabezpečením dôkazov v oboch smeroch).

Právo na spravodlivé súdne konanie bolo porušené aj tým, že bol porušený § 164, odst. 5 Trestného poriadku (sťažovateľom navrhovaný dôkaz sa musí preskúmať a overiť).

Právo na spravodlivé súdne konanie bolo porušené aj tým, že bol porušený § 164, odst. 4 Trestného poriadku (nezabezpečením včasného vykonania navrhovaného dôkazu).

Bola porušená tiež zásada „In dubio pro reo“ (napriek logicky vzniknutým pochybnostiam bol sťažovateľ uznaný vinným).

(...) Všetkými týmito porušeniami bolo nezvratne zmarené dôkazové konanie, ktoré by jednoznačne potvrdilo nevinu sťažovateľa a potvrdilo by jeho podozrivé konanie v zmysle jeho záverečnej reči.

Návrh na rozhodnutie vo veci samej:

Nakoľko ani prvostupňový a ani druhostupňový súd (porušovateľ) nechránil právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie, dovoľuje si sťažovateľ obrátiť sa s návrhom na Ústavný súd SR, ktorý už ako jediný môže vo veci ochrany základného práva a slobody rozhodnúť, aby rozhodol takto:

A) Porušovateľ svojím konaním porušil právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 6, odst. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd tým, že:

AA) Nezabezpečil včas vykonanie dôkazu nevinu sťažovateľa (výpoveď policajta v čase keď to ešte bolo možné). Tým bol porušený § 164, odst. 4 Trest. por.

AB) Nedal overiť a preskúmať ani dodatočne navrhovaný dôkaz nevinu sťažovateľa (výpoveď policajta). Tým bol porušený § 164, odst. 3 Trest. por.

AC) Porušil základnú zásadu trestného konania nezabezpečením dôkazov v oboch smeroch. Tým bol porušený § 2, odst. 5 Trest. por.

AD) Porušil zásadu „In dubio pro reo“, pretože napriek logicky vzniknutým pochybnostiam (pri nezabezpečení navrhovaného dôkazu nevinu) uznal sťažovateľa vinným (porušená judikatúra R 22/1968).

AE) Sa neriadil nutnosťou jednoznačného výkladu dôkazov (porušená judikatúra R 40/1969, R 46/1963).

B) V nadväznosti na predchádzajúci bod A) (...) porušil porušovateľ svojím konaním právo sťažovateľa na slobodu, zaručenú v čl. 17, odst. 1 – Ústavy Slovenskej republiky.

C) Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie, pozostávajúce z:

CA) Ušlého príjmu zo strany zamestnania spôsobeného stratou slobody (31 mesiacov, k dňu písania tejto sťažnosti). Pri mesačnej hrubej mzde 30.000 Sk ide o sumu 930.000 Sk.

CB) Nemajetkovej ujmy v rozsahu podľa existujúcej judikatúry Ústavného súdu SR, prípadne podľa Európskeho súdu pre ľudské práva. Ide o znemožnený kariérový postup, sťažené spoločenské uplatnenie, rozvod manželstva, medializácia v masmédiách (Nový čas, TA 3, ...) a trauma z prostredia.

Návrh na rozhodnutie o procesných otázkach:

Sťažovateľ navrhuje ústavnému súdu, aby porušovateľovi uložil povinnosť:

A) Zastaviť vykonávanie napadnutého právoplatného rozhodnutia.

B) Vykonať všetky administratívno-právne úkony smerujúce k zmene právoplatného rozhodnutia v prospech sťažovateľa a k jeho prepusteniu z výkonu trestu. (...)

1) Nebolo 100 % dokázané, hlavne v súvislosti neoverením navrhovaného dôkazu neviny, že sťažovateľ naplnil skutkovú podstatu trestného činu vraždy v štádiu prípravy.

2) Súbor existujúcich dôkazov umožňuje aj iný výklad skutku a to bez rozporov, logicky a v prospech sťažovateľa.

3) Dôkaz neviny nebol zabezpečený vinou porušovateľa.

Z dôvodov uvedených v tejto sťažnosti nie je teba možné uznať sťažovateľa vinným. Zistenie skutkového stavu veci nie je len zistenie o púhej pravdepodobnosti dokazovanej okolnosti, kde výsledky dokazovania síce pripúšťajú možnosť záveru, že existuje, avšak na druhej strane nevylučujú možnosť iného alebo celkom opačného záveru.

Trestnosť prípravy na trestný čin zaniká, ak páchatel dobrovoľne urobil o príprave oznámenie policajnému orgánu, ... (§ 7, odst. 3, písm. b) Trestného zákona). Návrh na rozhodnutie v procesných otázkach uvedených v bodoch A) a B) sa opiera práve o tento zákon.»

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. (...).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom pre odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným

právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (mutatis mutandis I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03).

Sťažovateľ namietal porušenie svojich práv podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d) a čl. 17 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 1 T 25/02 zo 16. januára 2004 a rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 To 31/2004 z 10. júna 2004.

Ústavný súd konštatuje, že predmetnou sťažnosťou sťažovateľ napadol tak rozsudok krajského súdu, ako aj rozsudok najvyššieho súdu. Avšak vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd nemá právomoc preskúmať rozsudok krajského súdu, pretože o odvolaní voči tomuto rozsudku rozhodoval najvyšší súd. Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

Z obsahu sťažnosti ďalej vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľa s napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu a jeho právnym názorom uvedeným v napadnutom rozhodnutí, teda s jeho interpretáciou a aplikáciou príslušných zákonných ustanovení v jeho veci.

Z citovaného čl. 127 ústavy vyplýva, že ústava rozdeľuje ústavnú ochranu základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany týmito právami a slobodami vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy).

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory

všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, pozri tiež nález sp. zn. II. ÚS 55/98 z 18. októbra 2001).

Pretože v danej veci nebola vylúčená právomoc všeobecného súdu, pri predbežnom prerokovaní bolo v právomoci ústavného súdu len posúdenie, či účinky výkonu právomoci všeobecného súdu (v danom prípade najvyššieho súdu) vo veci sťažovateľa, t. j. prejednanie a rozhodnutie o odvolaní proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 1 T 25/02 zo 16. januára 2004, sú zlučiteľné s citovanými článkami ústavy a dohovoru.

V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolacieho súdu sp. zn. 3 To 31/2004 z 10. júna 2004 najvyšší súd okrem iného uviedol:

„(...) Pokiaľ ide o odvolacie námietky obžalovaného, možno konštatovať, že nejde o novú, doposiaľ neuplatnenú jeho obhajobu, ale o tvrdenie, produkované ním nielen v prípravnom konaní, ale i na hlavnom pojednávaní, ktorými sa v súlade so stavom veci o zákonom dôsledne vysporiadal už prvostupňový súd v napadnutom rozsudku. Ani najvyšší súd nevidí v konaní obžalovaného vedecký experiment, resp. hru, ale chladný a vypočítavý postup majúci za cieľ usmrtiť Mgr. C. a toto vykonať tak, aby sa jeho telo nikdy nenašlo.

Návrh obžalovaného na doplnenie dokazovania výsluchom bližšie nešpecifikovaného policajta majúceho sa nachádzať v druhom bratislavskom obvode v motorovom vozidle, správne prvostupňový súd pre nerealizovateľnosť neakceptoval, keď navyše si to v zmysle § 2 ods. 5 Tr. por. nevyhnutnom nevyžadoval stav objasnenia veci. V tomto smere už orgány

prípravného konania vykonávali bezúspešné šetrenie. Obžalovaný sa takto snaží vyvinúť, resp. zmierniť svoju vinu, avšak mal množstvo iných príležitostí vec oficiálne oznámiť, projektu usmrtenia zabrániť, resp. škodlivým spôsobom vôbec nekonať.

Krajský súd nepochybil, keď obžalovaného P. L., ako plne trestne zodpovedný subjekt, uznal za vinného zo spáchania prípravy na trestný čin vraždy podľa § 7 ods. 1, § 219 ods. 1 Tr. zák., ktorej sa dopustil vo forme priameho úmyslu v zmysle ustanovenia § 4 písm. a) Tr. zák., ako to správne odôvodnil prvostupňový súd. Rovnako správne uzavrel, že sú splnené formálne i materiálne podmienky pre aplikovanie mimoriadneho zmierňovacieho ustanovenia § 40 ods. 2 Tr. zák., podľa ktorého súd môže znížiť trest odňatia slobody pod dolnú hranicu trestnej sadzby aj vtedy, ak odsudzuje páchatel'a za prípravu na trestný čin a vzhľadom na povahu a závažnosť prípravy sa domnieva, že by použitie trestnej sadzby odňatia slobody ustanovenej týmto zákonom (pri § 219 ods. 1 Tr. zák. – trest odňatia slobody od desať do pätnásť rokov) bolo pre páchatel'a neprimerane prísne a že účel trestu možno dosiahnuť aj trestom kratšieho trvania.

Pri ukladaní trestu odňatia slobody obžalovanému však krajský súd napriek tomu, že sa vecne správne dovoľáme postupu podľa hľadísk uvedených v § 23 ods. 1 Tr. zák. a § 31 ods. 1 Tr. zák., nezohľadnil v dostatočnej miere tie, ktoré výraznejšie svedčia v neprospech obžalovaného a ktoré vyžadujú, aby mu bol uložený prísnejší trest odňatia slobody ako je trest iba vo výmere päť rokov.

Ako správne krajský prokurátor v dôvodoch svojho odvolania poukázal, obžalovaný je síce bezúhonnou a dosiaľ netrestanou osobou avšak stupeň spoločenskej nebezpečnosti jeho protiprávneho konania je veľmi vysoký. Obžalovaný konal cez dva rôzne zdroje, odovzdal vrahovi, ktorého si najal zálohu 50 000 Sk i kompletne identifikačné údaje o poškodenom. Nešlo o akciu vyprovokovanú políciou, obžalovaný sám konal a jednal s najímanou osobou aktívne. Len skutočnou zhodnou okolnosťou neoslovil takú osobu, ktorá by jeho požiadavky za odmenu aj vykonala. Svoje konanie neolutoval a zaujal postoj ukrivdeného o nepochopeného vedca. Je nepochybným faktom, že po objednaní vraždy Mgr. C. u svedka N. na tohto nemal žiaden kontakt a fyzickej likvidácii poškodeného nemohol zabrániť v prípade, že by svedok bol rozhodnutý skutok vykonať.

Pretože i pri použití zmierňovacieho ustanovenia § 40 ods. 2 Tr. zák. je uložený trest mierny, odvolací súd odvolaniu krajského prokurátora plne vyhovel a podľa § 258 ods. 1

písm. e), ods. 2 Tr. por. napadnutý rozsudok zrušil vo výroku o treste odňatia slobody a spôsobe jeho výkonu. Na základe § 259 ods. 3 Tr. zák. obžalovanému L. podľa § 219 ods. 1 Tr. zák., s použitím § 40 ods. 2 Tr. zák., uložil nový, prísnejší a predovšetkým primeraný trest odňatia slobody vo výmere šesť a pol roka, ktorý plní svoj účel z hľadísk individuálnej i generálnej prevencie. (...)“

V citovanej časti najvyšší súd uviedol dôvody, pre ktoré bolo treba v danej veci uznať vinu sťažovateľa a prečo bolo potrebné uložiť i uvedený prísnejší trest sťažovateľovi, a tým podľa názoru ústavného súdu ústavne konformným spôsobom (dostatočne a relevantne) odpovedal aj na argumentáciu sťažovateľa, podľa ktorej súvisiace zákonné ustanovenia treba vykladať a uplatňovať odlišne.

V každom prípade uvedený postup najvyššieho súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľa nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tieto natoľko odchýlili od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne popreli ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu takéto nedostatky nevykazuje a na meritórne preskúmanie uvedeného rozhodnutia preto ústavný súd nie je oprávnený. Inak povedané po preskúmaní spôsobu a rozsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu a s ohľadom na dôvody, ktoré sťažovateľ uviedol v predmetnej sťažnosti, ústavný súd nezistil taký jeho výklad ustanovení Trestného zákona a Trestného poriadku citovaných v napadnutom rozhodnutí, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné s označenými článkami ústavy a dohovoru.

Podľa názoru ústavného súdu uvedený výklad najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej

neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého postupu a rozhodnutia najvyššieho súdu. Preto bolo potrebné sťažnosť sťažovateľa odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. mája 2005